

Eindverslag

Opgraving met i.k.v.
wetenschappelijke vraagstelling
Wortegem-Petegem, Beaulieu

Titel
Eindverslag. Opgraving in kader van wetenschappelijke vraagstelling
Wortegem-Petegem, Beaulieu

Auteur(s)
Ben Terryn

Erkende archeoloog
BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer
2022-0791

Plaats en datum
Evergem, 4 september 2023

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 2594
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot
KBR

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1	<i>Administratieve gegevens .....</i>	<i>1</i>
1.2	<i>Historische en Archeologische voorkennis .....</i>	<i>3</i>
1.3	<i>Onderzoeksopdracht .....</i>	<i>8</i>
1.3.1	Onderzoeksdoelstelling.....	8
1.3.2	Onderzoeksvragen	8
1.3.3	Geplande werken en bodemingrepen	8
1.4	<i>Werkwijze en strategie .....</i>	<i>10</i>
1.4.1	Methode en technieken.....	10
1.4.2	Organisatie van het onderzoek	10
2	Resultaten	12
2.1	<i>Paleolandschappelijk en bodemkundig kader .....</i>	<i>12</i>
2.2	<i>Bodemkundige profielregistraties .....</i>	<i>13</i>
2.2.1	Beschrijving en interpretatie bodemkundige profielregistraties	13
2.3	<i>Interpretatie bodem .....</i>	<i>13</i>
3	Sporen en structuren	15
4	Vondsten en stalen	18
5	Synthese onderzoeksresultaten	19
5.1	<i>Datering en interpretatie .....</i>	<i>19</i>
5.2	<i>Aanwezigheid archeologisch erfgoed na het onderzoek .....</i>	<i>19</i>
5.3	<i>Beantwoording onderzoeksvragen .....</i>	<i>19</i>
6	Samenvatting	20
7	Lijsten	21
7.1	<i>Figurenlijst .....</i>	<i>21</i>
7.2	<i>Plannenlijst .....</i>	<i>21</i>
7.3	<i>Tabellenlijst .....</i>	<i>21</i>
8	Bibliografie	22
9	Bijlagen	23

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

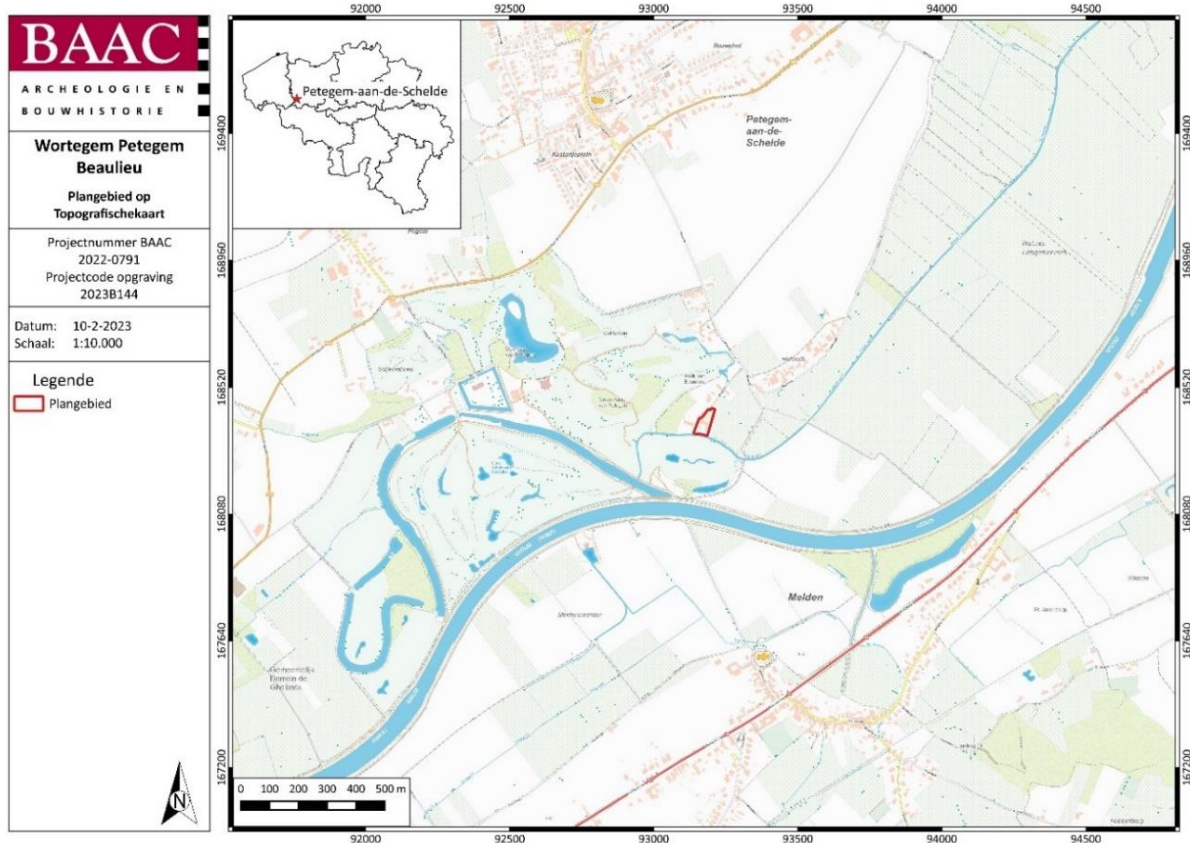
Naam site	Wortegem-Petegem, Beaulieu		
Ligging	Abdijstraat 5-6, Petegem-aan-de-Schelde, Wortegem-Petegem, Oost-Vlaanderen.		
Kadaster	Wortegem-Petegem, 2de afd., Petegem-aan-de-Schelde, Sectie C, nr. 351g en 352b		
Coördinaten	Noordwest:	x: 93137,33	y: 168448,68
	Noordoost:	x: 93212,01	y: 168448,68
	Zuidwest:	x: 93137,33	y: 168351,44
	Zuidoost:	x: 93212,01	y: 168351,44
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2022-0791		
ID Toelating	ID617 ¹		
Opgraving	Projectcode	2023B144	
	Erkende archeoloog	Ben Terryn (Erkeningsnummer: 2015/00059)	
	Betrokken actoren	Ben Terryn (archeoloog)	
	Betrokken derden	N.V.T.	
	Uitvoertermijn	15-5-2023	

Alle in dit document gebruikte plannen zijn afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen² of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen³, tenzij anders vermeld.

¹ VANDER CRUYSSSEN 2023.

² GEOPUNT VLAANDEREN 2023 – administratief, historisch, orthofotografisch

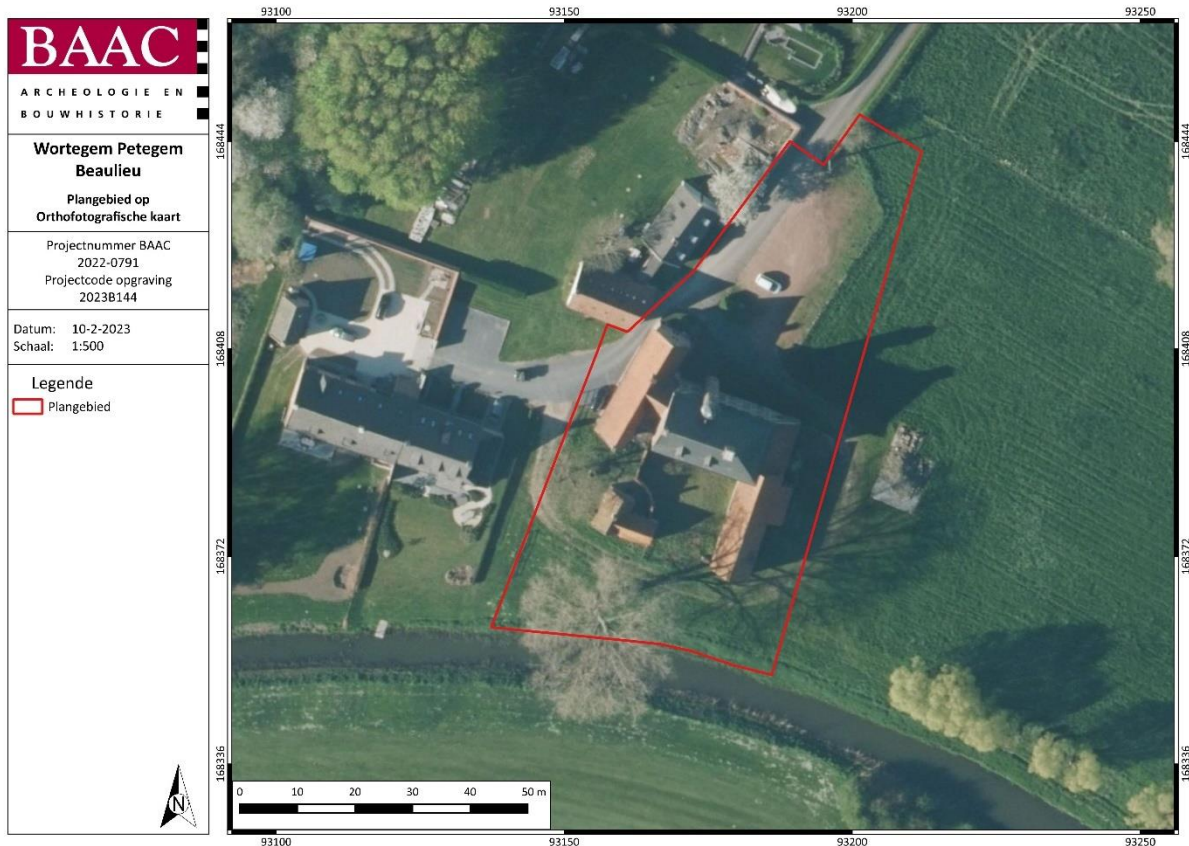
³ DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2023 – geografisch

1.2 Historische en Archeologische voorkennis

Het plangebied maakt deel uit van de voormalige clarissenabdij van Beaulieu. Omwille van de artistieke waarde zijn de overblijfselen van de abdij beschermd als monument sinds 30.12.1960 (ID 10828). Concreet situeert het plangebied zich ter hoogte van het voormalig gastenkwartier, vermoedelijk dateert dit deel van de abdij uit het tweede kwart van de 17de eeuw. Het goed gelegen aan de Abdijstraat 5-6 te Petegem-aan-de-Schelde in de provincie Oost-Vlaanderen. Het gastenkwartier betreft een oost-west georiënteerd rechthoekig gebouw met traptoren en haaks hierop een schuur. Parallel aan het hoofdgebouw is een kleiner gebouw gelegen.

Plan 3: Plangebied op meest recente orthofoto (1:1; digitaal; 10.02.2023).

Voor een uitgebreide beschrijving van het aanwezige pand wordt verwezen naar de bouwhistorische nota van bouwhistoricus Anneleen Cassiman, *"Bouwhistorische Nota Gastenkwartier, vermoedelijke Abdij van Beaulieu"*, die werd opgemaakt in functie van de geplande ontwikkelingen aan het gebouw en die is opgenomen in bijlage (zie bijlage 9.2). De nota beschrijft zeer uitgebreid de bouwgeschiedenis van het voormalig gastenkwartier. De studie vat aan met een algemene geschiedenis van de abdij, die op zijn beurt gebaseerd is op het werk van Koen De Groote uit 1992.⁴

In de toelating (ID617)⁵, die in functie van de opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen werd opgemaakt, werd een bureauonderzoek uitgevoerd (zie bijlage 9.1). Dit bureauonderzoek gaat grotendeels verder op de bouwhistorische nota die hierboven is vermeld en bevat volgende historische informatie:

⁴ DE GROOTE 1992

⁵ VANDER CRUYSEN 2023.

"Samenvattend is van belang dat de oorsprong van de abdij teruggaat tot 1290, wanneer gravin Isabelle van Namen een abdij voor de clarissen van Werken stichtte vlakbij de benedictijnerproosdij. Isabelle gaf de naam Beaulieu, verwijzend naar een mooie plaats. Door het in eigendom komen van verschillende (on)roerende goederen verkreeg de abdij een enorme rijkdom. Later werd verwezen naar de Rijke Klaren van Beaulieu, i.p.v. de Arme Klaren. Het gastenkwartier werd gebouwd of verbouwd in 1663/1665. Het is onduidelijk of dit gebouw een oudere oorsprong heeft. Het bouwhistorisch onderzoek kon enkele fragmentaire elementen vermoedelijk toewijzen aan een oudere kern van het gastenkwartier. De schuur tegen het gastenkwartier kon op basis van het metselwerk gedateerd worden in de late middeleeuwen tot 17de eeuw. Bij het decreet van keizer Jozef II in 1783 werd de abdij afgeschaft en op het einde van de 18de eeuw werden grote delen van de gebouwen verkocht en afgebroken. Het gastenkwartier werd verkocht aan Jean Van den Hende waarbij het gebouw herbestemd werd tot hoeve met woonhuis, schuur, stallen en opslagplaatsen. De huidige toestand gaat terug tot de toestand die te zien is op het primitief kadaster van 1835. Vermoedelijk vonden in de late 18de eeuw-begin 19de eeuw grote (ver)bouwwerken plaats.

Aangezien de geplande werken zich beperken tot de binnenruimtes van het gastenkwartier, is de opmaak van een historisch kader van de ruimere omgeving rond het plangebied niet relevant voor de toelatingsaanvraag."

In het bureauonderzoek van de toelating (ID617)⁶ werd op basis van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) bijkomende archeologische informatie over het plangebied verzameld op basis van gekende archeologische vindplaatsen in de directe omgeving. Tabel 1 geeft een overzicht van de archeologische waarden.

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.⁷

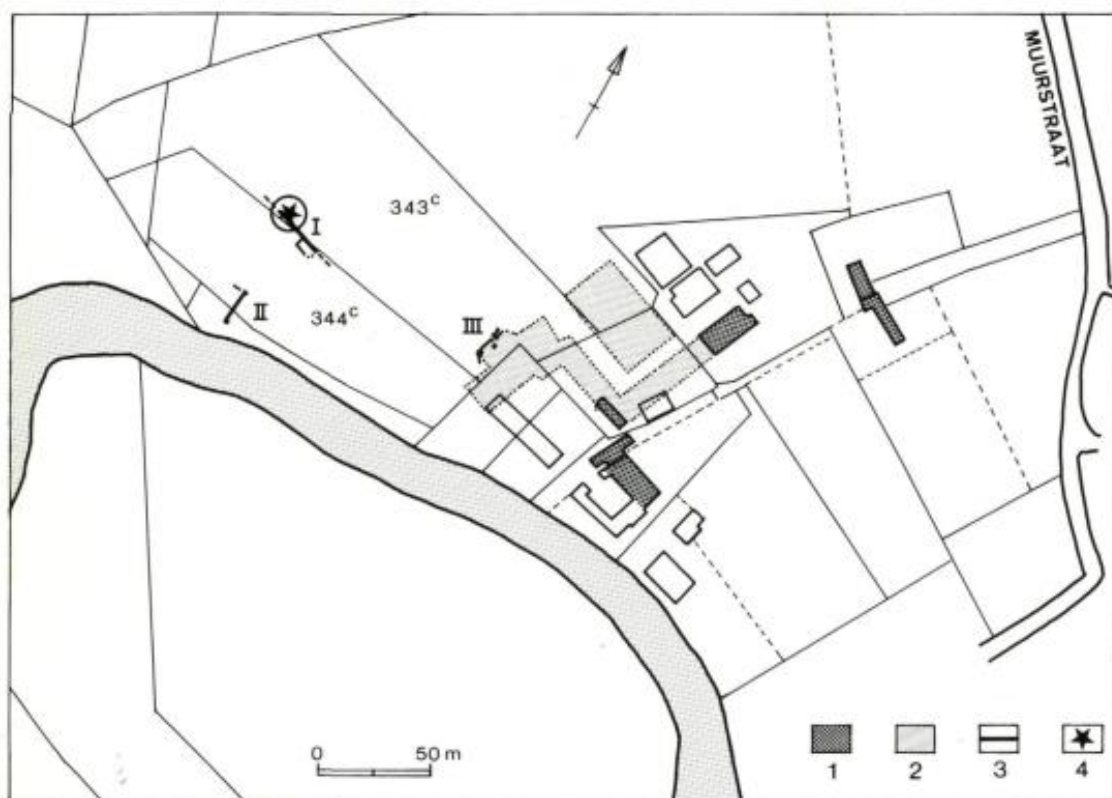
CAI-nummer	Omschrijving
207352	KAPELAANSHUIS ABDIJ VAN BEAULIEU; ARCH. WERFBEGELEIDING; KERKKOOR
500247	KLOOSTERHOEK; VELDKARTERING; ROMEINSE OBJECTEN
502724	ABDIJ VAN BEAULIEU - KLOOSTERHOF

ID 502724 omsluit de volledige abdijsite van Beaulieu en het kloosterhof. In de jaren 80 van vorige eeuw werden hier tijdens veldkartering 13de-eeuwse versierde tegels aangetroffen. In het voorjaar van 1990 werd een archeologische opgraving uitgevoerd door het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium (IAP) onder leiding van archeoloog Koen De Groote (Figuur 1). Het noodonderzoek vond plaats omwille van uitbreidingen aan het golfterrein van Petegem ten dele op de westzijde van de site van het voormalige Sint-Klaraklooster van Beaulieu. Er werden enkele gebouwresten en één rijke afval laag geregistreerd. In één zone (Zone I) werd een rechthoekige structuur blootgelegd en een restant van de kloostermuur vermoedelijk ten vroegste uit de 16de eeuw. Een humeus pakket met een grote hoeveelheid aardewerk, metaal, been en bouwmaterialen werd geïnterpreteerd als afval laag (Figuur 2). In totaal werden 6.200 (sterk gefragmenteerde) scherven geteld. Vooral het importaardewerk bood een goede datering aan. Het overgrote deel werd gedateerd tussen het laatste kwart van de 15^{de}

⁶ VANDER CRUYSSSEN 2023.

⁷ CAI 2023

eeuw en de eerste helft van de 16de eeuw, of zelfs eerste kwart 16de eeuw. De tot stand koming van het afvalpakket werd op basis van alle vondsten gesitueerd in het eerste kwart van de 16de eeuw. Binnen de heterogene samenstelling van het pakket vormde voorwerpen voor het opslaan en bereiden van voedsel de meerderheid. Maar ook kledingaccessoires, bloempotten, majolica, kistbeslag, zalfpotten, lavabo's, sleutels, sloten, nagels spelden, fingerhoeden, scharen, spinpotjes en oliekannetjes kwamen voor. Het dierlijk botmateriaal bestond in hoofdzaak uit volwassen schapen. Het afval kwam voort uit verschillende sectoren van de abdij waardoor de laag als een vuilstortplaats van de volledige kloostergemeenschap beschouwd werd. In een tweede opgravingszone (Zone II) werd een funderingsmuur van een geïsoleerd staand gebouw geregistreerd. In de derde zone (Zone III) werden ook enkele muurresten ingetekend. De opgetekende muurrestanten werden alle geïnterpreteerd als resten van secundaire (postmiddeleeuwse) abdijgebouwen. Hun functie binnen de abdij bleef onbekend. Tevens werd op verschillende plaatsen een dik colluviumpakket met Romeins schervenmateriaal en *tegula*-fragmenten aangetroffen. Vermoedelijk was Romeinse bewoning op een zandige opduiking ten noordwesten van de abdijsite gesitueerd. Dit onderzoek kon een bevestiging geven voor de volgens historische bronnen rijke en welvarende Beaulieu abdij. Naast het overvloedig aanwezige, gewone gebruiks aardewerk waren enkele vormen in rood aardewerk maar vooral de relatief grote hoeveelheid geïmporteerde majolica een getuige van de rijkdom van dit klooster. Daarnaast waren vele metaalvondsten en voorwerpen in olifantsivoor aanwezig. Hiertegenover stond de relatief eenzijdige dierlijke consumptieresten, die in vergelijking met andere abdijsites van een weinig gevarieerd en minder luxueus menu getuigden.⁸

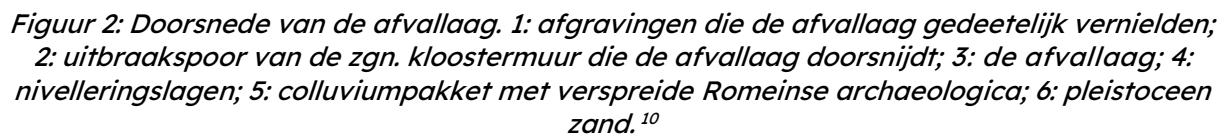
Figuur 1: Kadasterplan t.t.v. de noodopgraving aan de abdijsite in 1990.

1: bewaard gebleven gebouwen van de abdij; 2: gereconstrueerd grondplan van de overige abdijgebouwen; 3: opgegraven gebouwenresten in de resp. zones I, II en III; 4: situering van de afvallaag.⁹

⁸ DE GROOTE 1992

⁹ DE GROOTE 1992, fig. 8.

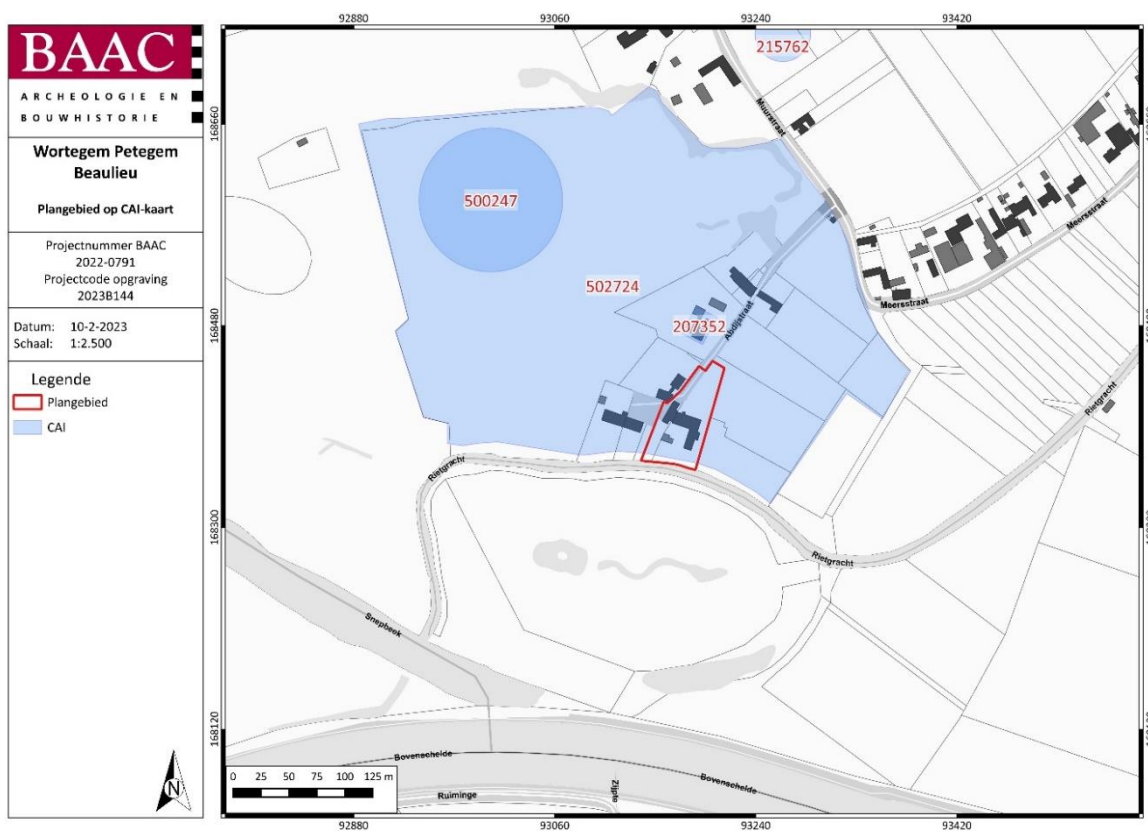

ID 500247 behandelt het toponiem Kloosterhoek waar enkele losse vondsten zijn gedaan in de jaren 2000. Op deze locatie werden tijdens veldkartering enkele Romeinse scherven van een *dolia* en dakpanfragmenten gevonden, alsook een geweerkei uit de nieuwe tijd. Mogelijk was op deze locatie een Romeinse villa gesitueerd.

¹² BONCQUET et al. 2014

Figuur 3: Overzichtsfoto van het polygonale koor met drie steunberen tijdens het onderzoek van Ruben Willaert bvba in 2014.¹³

Plan 3: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart¹⁴ (1:1; digitaal; 10.02.2023)

¹³ BONCQUET et al. 2014.

¹⁴ CAI 2023.

1.3 Onderzoeksopdracht

1.3.1 Onderzoeksdoelstelling

De omgevingsvergunning voor de geplande werken is niet archeologienota-plichtig, maar de werken situeren zich wel binnen een beschermd monument, namelijk de abdij van Beaulieu (ID 10828). Om die reden dient een gedegen omgang met het archeologisch en bouwkundig erfgoed gegarandeerd te worden moest bijgevolg archeologisch onderzoek uitgevoerd worden, binnen het traject van een wetenschappelijke vraagstelling.

Binnen het beschermd monument zouden de geplande werken mogelijk schade toebrengen aan het aanwezige archeologische en bouwkundige erfgoed. De kans was namelijk reëel dat oudere bouwfases van het gebouw, het gastenkwartier, worden aangetroffen. Omwille van de hoge archeologische verwachting in combinatie met de beperkte oppervlakte (64,5m²) van de toekomstige ingreep, werd rechtstreeks overgegaan naar een definitieve opgraving. Een vooronderzoek zou met grote waarschijnlijkheid alsnog tot een opgraving leiden waardoor deze onderzoekstap overbodig is. Omwille van praktische redenen werd een archeologische werfbegeleiding de meest voor de hand liggende methode geacht.

Het doel van het vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving richtte zich in eerste instantie op de registratie van relevante archeologische niveaus. Om dit beschermd monument en zijn opbouw te begrijpen en zo te koppelen aan historische bronnen was het noodzakelijk om alle mogelijke restanten van oudere bouwfases te documenteren alvorens ze verloren gaan. Bovendien is het essentieel om dit koppelen aan een bouwhistorisch onderzoek.

1.3.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen dienen te worden beantwoord:

- Zijn oudere vloerniveaus, muurresten of andere sporen aanwezig onder het huidige vloerniveau? Wat is hun aard? Kunnen deze gefaseerd en gedateerd worden?
- Kunnen de verschillende bouwfases gekoppeld worden aan historische bronnen?

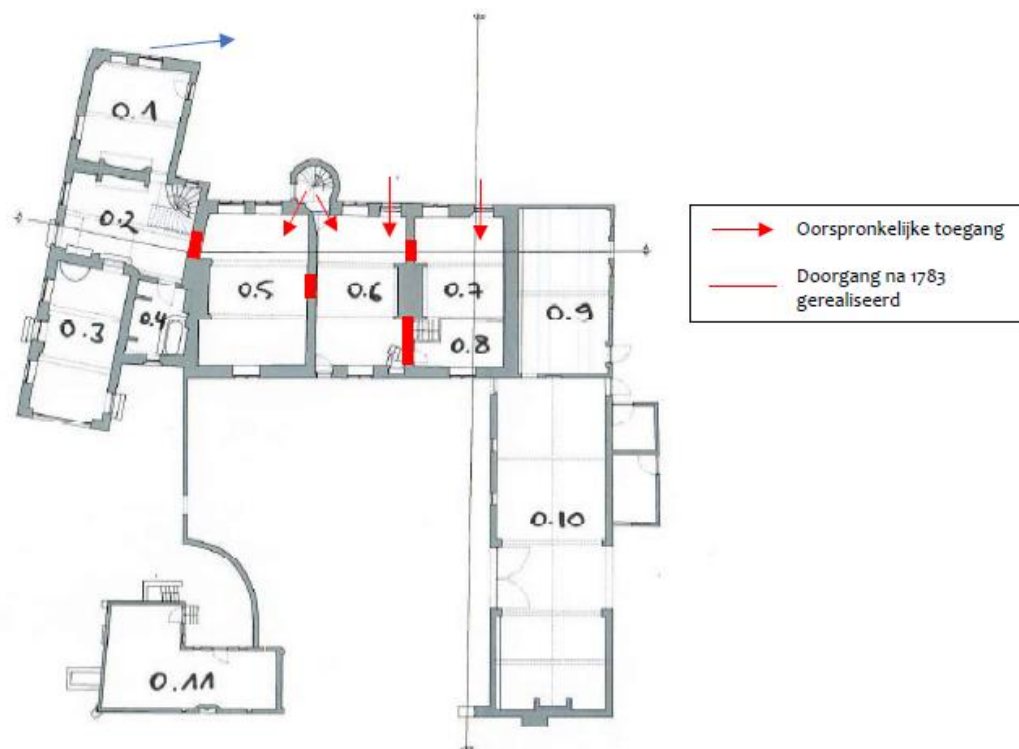
1.3.3 Geplande werken en bodemingrepen

De totale oppervlakte van het plangebied Wortegem-Petegem, Beaulieu bedraagt ca. 3.695 m². De opdrachtgever voorziet verbouwingswerken aan het beschermd erfgoed van het gastenkwartier van de abdij van Beaulieu. De bodemingrepen omvatten het uitbreken en heraanleggen van het vloerniveau van enkele ruimtes binnen het beschermde pand.

In twee kamers (ruimtes 0.6 en 0.7 op Figuur 4) zal de bestaande vloer opgebroken worden en een uitgraving plaatsvinden van maximaal 30cm (vloeropbouw 29cm). Hierna wordt de vloer opnieuw aangelegd. De ruimtes hebben respectievelijk een oppervlakte van 39 en 25m².

Tabel 2: Schematische opbouw nieuwe vloer (totale dikte 29 cm):

2 CM	TERRACOTTA VLOERTEGEL
3 CM	MORTELSPECIE
5 CM	CHAPE MET LEIDINGEN VOOR VLOERVERWARMING
19 CM	BETOPOR FLOORMIX
	PE FOLIE

Figuur 4: Plan van de gelijkvloerse verdieping met ruimtenummering¹⁵¹⁵ CASSIMAN, 2022. Afb 147.

Plan 4: Weergave van de advieszones.¹⁶ (1:250; digitaal; 13.02.2023)

1.4 Werkwijze en strategie

1.4.1 Methode en technieken

De werfbegeleiding is in essentie een opgraving en is bijgevolg onderworpen aan dezelfde decretale bepalingen als een opgraving. Voor de algemene vereisten waaraan de opgraving dient te voldoen, wordt verwezen naar het hoofdstuk 15 in de Code van Goede Praktijk. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk hoofdstukken 14 en 15). De werfbegeleiding betracht zo maximaal mogelijk de technieken van een archeologische opgraving te benaderen.

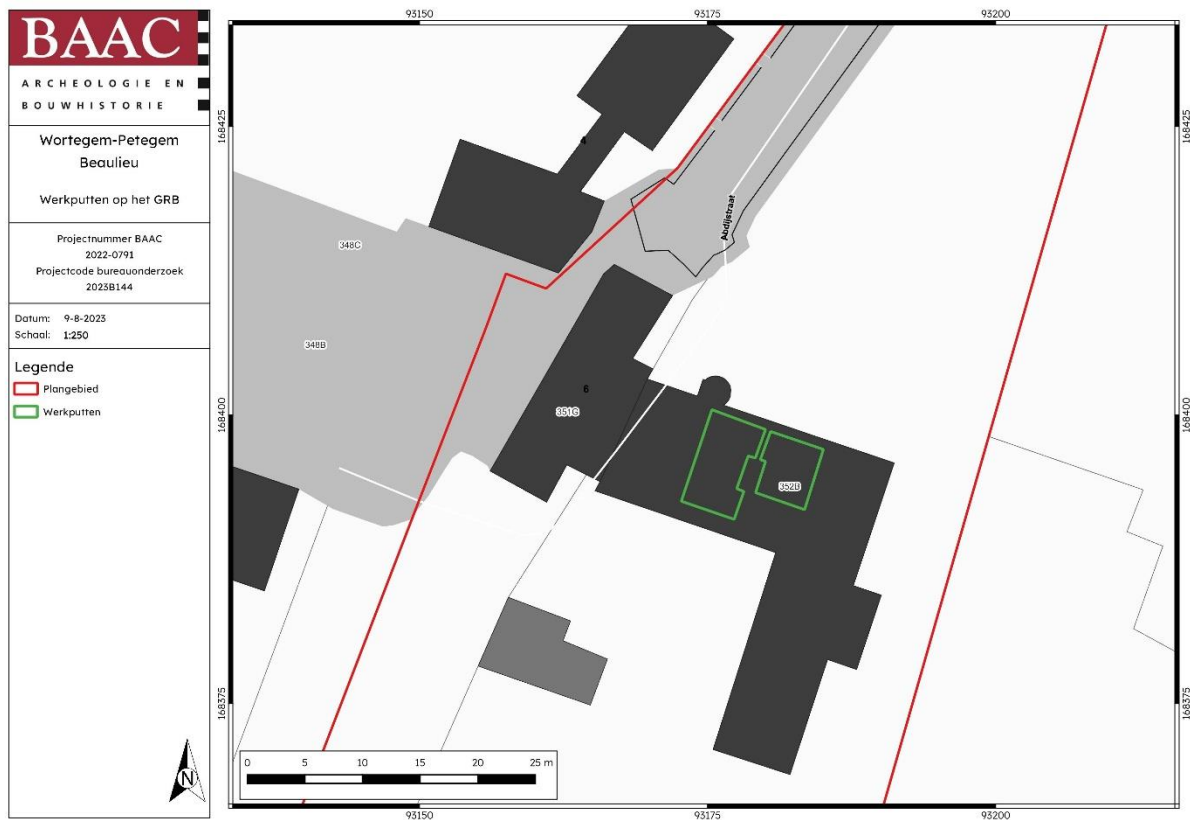
1.4.2 Organisatie van het onderzoek

Het archeologisch veldonderzoek werd uitgevoerd op 15 mei 2023 onder leiding van erkende archeoloog Ben Terryn en nam één dag in beslag. Het veldwerk bestond uit de begeleiding van het manueel uitbreken en verdiepen van de bestaande vloeren in de twee kamers ten behoeve van de plaatsing van een nieuwe vloer met vloerverwarming.

In totaal werd in de twee ruimtes een oppervlakte van 65 m² manueel verdiept tot de geplande 29 cm onder het bestaande vloerniveau. Er werd één opgravingsvlak aangelegd op deze uitgraafdiepte. Van dit opgravingsvlak werden overzichtfoto's gemaakt en met behulp van een RTS van type Geomax Zoom80 werd het vlak ingemeten en gedocumenteerd. Gebruik

¹⁶ VANDER CRUYSSSEN 2023.

makend van een GIS omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

Plan 5: Weergave van de werkputten. (1:250; digitaal; 09.08.2023)

Het onderzoek werd uitgevoerd conform de bepalingen in de C.G.P. en conform de beschreven methodologie in het Plan van Aanpak in de Toelating (ID617)¹⁷.

Er werden tijdens het onderzoek geen vondsten en/of stalen ingezameld. Er werden geen bijkomende actoren, specialisten of derden geraadpleegd in het kader van het onderzoek.

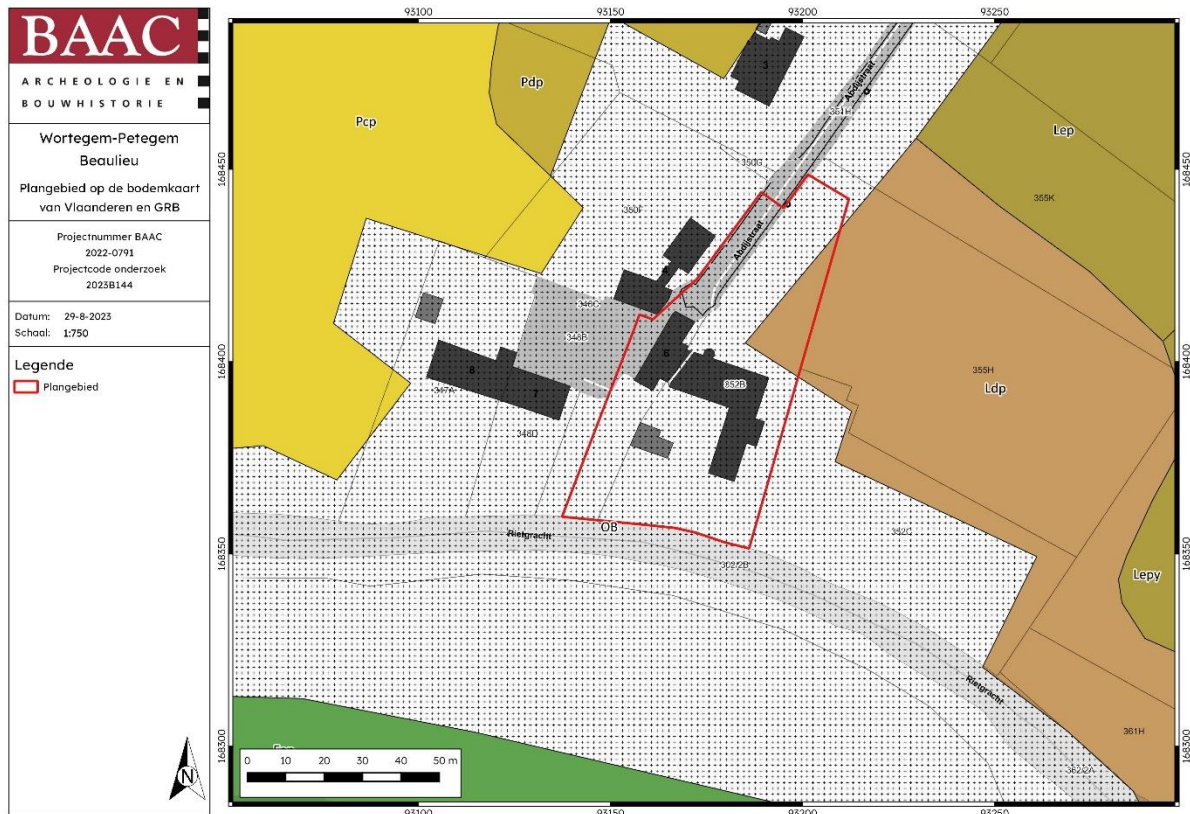
¹⁷ VANDER CRUYSSSEN 2023

2 Resultaten

2.1 Paleolandschappelijk en bodemkundig kader

Het plangebied is gelegen op de linkeroever van een oude Scheldemeander, in de alluviale vlakte op de zuidoostelijke rand van een kleine zandopduiking. Ten zuiden van het plangebied stroomt de Rietgracht die uitmondt in de Bovenschelde. Het maakt deel uit van de voormalige clarissenabdij van Beaulieu en in de buurt zijn nog enkele gebouwen gelegen. De ruimere omgeving heeft verder een landelijk karakter.

*Plan 6: Weergave van het plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen en het GRB.¹⁸
(1:500; digitaal; 29.08.2023)*

Via het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV)¹⁹ kan volgende bodemkundige data voor het plangebied worden verzameld:

- De paleogene- (Tertiaire) afzettingen zijn onderdeel van de Formatie van Kortrijk, afzettingen van klei met silt tot fijn zand en glauconiet. De top van deze afzettingen bevindt zich ter plaatse van het plangebied op een diepte van ongeveer 25 m onder het maaiveld.
- De jongste quartaire afzettingen zijn, volgens de quartairgeologische kaart 1:50.000, fluviatiel van oorsprong met een textuur variërend van klei tot zand, mogelijk veen en dateren uit het Holoceen. Ze liggen bovenop zandemige eolische afzettingen en fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-pleistoceen). Het voorkomen van de

¹⁸ VANDER CRUYSSSEN 2023.

¹⁹ DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2023 – geografisch

Holocene fluviatiele afzettingen is uiteraard te verklaren door de nabijheid van de Schelde.

- Op de bodemkaart Vlaanderen is het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (OB), wat aangeeft dat de bodem ter plaatse door ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd is (kunstmatige gronden). De ligging binnen de historische abdij van Beaulieu kan aangeduid worden als oorzaak voor de aanwezigheid van deze antropogene bodems. In de onmiddellijke omgeving komen ook nog matig natte zandleembodem zonder profiel (Ldp) en matig droge en matig natte licht zandleembodem zonder profiel (Pcp en Pdp) voor.

2.2 Bodemkundige profielregistraties

2.2.1 Beschrijving en interpretatie bodemkundige profielregistraties

Er werd tijdens het onderzoek één bodemprofiel gedocumenteerd in de meest westelijke ruimte, ruimte 0.6 (Plan 7). In dit bodemprofiel werd slechts één enkele bodemlaag gedocumenteerd, namelijk een antropogeen zandig ophoogpakket met een bruine kleur en inclusies van mortel, baksteen en ander puin. Het bevond zich meteen onder de huidige vloer. Ook in de andere ruimte, ruimte 0.7, werd een gelijkaardig antropogene ophooglaag aangetroffen onder de vloer. Doordat de bodemingreep beperkt bleef tot 29 cm werden geen bijkomende bodemlagen aangetroffen.

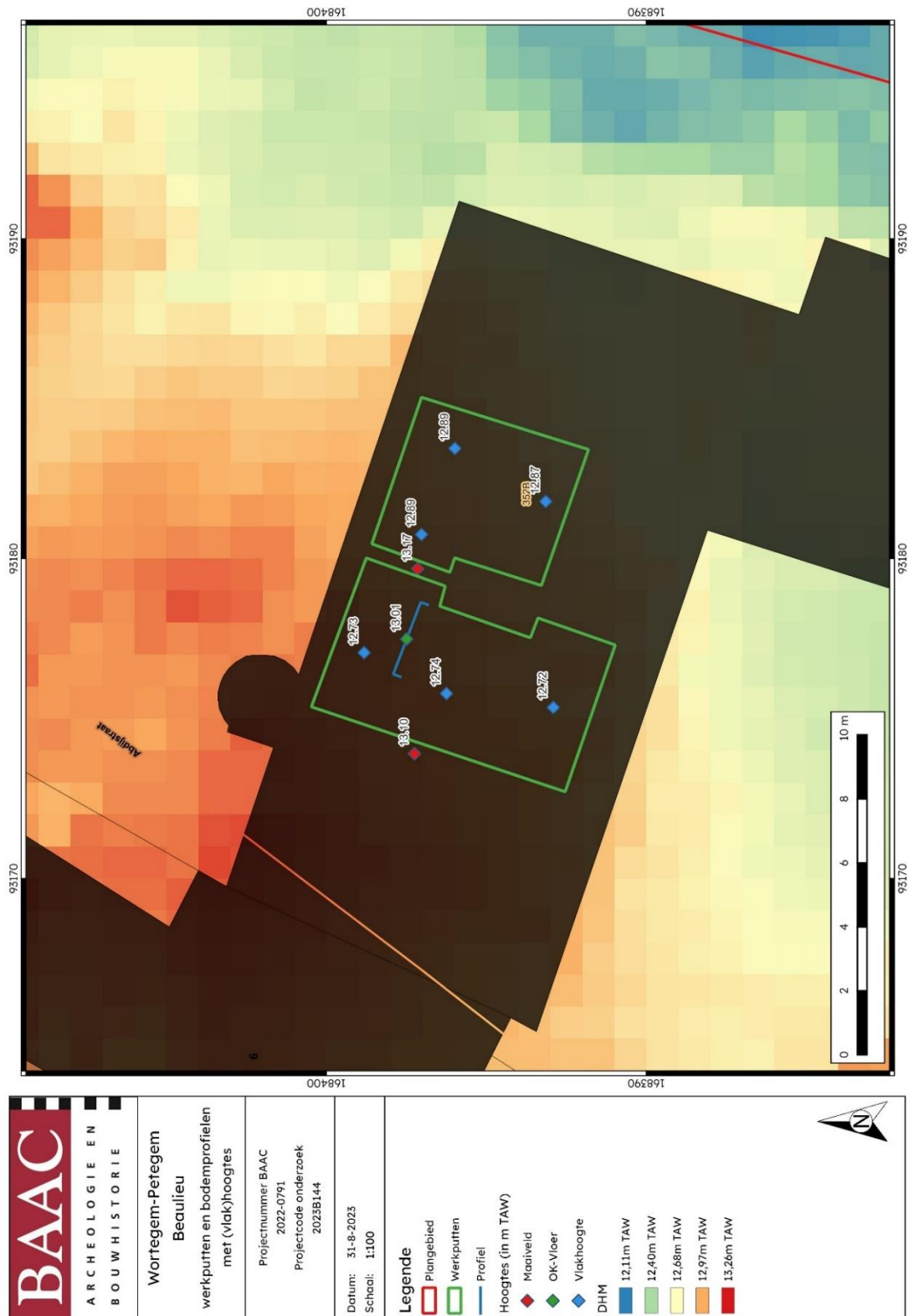

Figuur 5: Profielfoto van het bodemprofiel in ruimte 0.6

2.3 Interpretatie bodem

Het geregistreerde eerder ondiepe bodemprofiel, met antropogene ophooglagen, is gevormd binnen een context van langdurige en intensieve bewoning door de mens. Deze bewoning kan gelinkt worden aan de historische abdijsite van Beaulieu. Het voorkomen van een antropogeen gewijzigd bodemprofiel bevestigt de verwachting op basis van de bodemkaart, namelijk de kartering als bebouwde zone (OB). Het natuurlijke bodemprofiel is hierbij door impact van de mens gedurende lange tijd verstoord geraakt. De langdurige bewoning heeft mogelijk er mogelijk ook voor gezorgd dat oudere bewoningsfasen (gedeeltelijk) verstoord zijn geraakt door jongere bouwfasen. Bij eerder archeologisch onderzoek binnen de grenzen van de

abdijsite van Beaulieu, CAI-waarden ID 502724 en ID 207352 (alinea 1.2), werden reeds gelijkaardige antropogene bodemlagen aangetroffen.

Plan 7: Weergave van de bodemkundige profielregistratie en de vlakhoogtes op het Digitaal Hoogtemodel (digitaal; 1:1; 31.08.2023)

3 Sporen en structuren

Het manueel uitbreken van de bestaande vloeren en het manueel afgraven tot de benodigde diepte werd archeologisch begeleid. Onder het bestaande vloerniveau bevond zich een zandige ophooglaag van antropogene oorsprong met inclusies van puinbrokken (baksteen en mortel). Er werden in deze laag geen sporen of structuren aangetroffen. Er werd geen relevant archeologisch niveau waargenomen. Het vlak werd aangelegd op het uitgravingsniveau nodig voor de nieuwe vloer, op 29 cm onder het bestaande vloerniveau (zie Plan 7).

Na het uitgraven werden de vlakken geregistreerd en werden vlakhoogtes ingemeten (zie Plan 7). Ook werd een profiel gedocumenteerd op de antropogene ophooglaag (zie Plan 7).

De verwachte oudere bouwfases van de abdij van Beaulieu werden niet aangesneden tijdens het onderzoek. Mogelijk zijn deze nog wel op een dieper niveau bewaard. Indien er zich nog oudere bouwfases (sporen en structuren) en/of archeologisch relevante niveaus aanwezig zijn, werden ze niet verstoord door de geplande werkzaamheden. Bij de nieuwe vloer zal onderaan een PE folie worden gelegd, die behoud in situ van eventueel dieper aanwezige archeologische resten mogelijk maakt.

Plan 7 geeft een overzicht van de aangelegde werkputten, profielen en vlakken en van de maaiveld- en vlakhoogtes.

De overzichtsfoto's hieronder geven een beeld van de aangelegde vlakken.

Figuur 6: Overzichtsfoto van het vlak na verdieping in ruimte 0.6.

Figuur 7: Overzichtsfoto van het vlak na verdieping in ruimte 0.7.

Figuur 8: Uitgraafdiepte ter hoogte van de doorgang tussen ruimte 0.6 en 0.5.

Figuur 9: Weergave uitgraafdiepte in ruimte 0.7.

---

4 Vondsten en stalen

Er werden tijdens het onderzoek geen vondsten ingezameld. Assessment en analyse van vondsten en/of natuurwetenschappelijke stalen is bijgevolg niet van toepassing.

Ook deponering van vondsten en/of stalen is niet van toepassing.

5 Synthese onderzoeksresultaten

5.1 Datering en interpretatie

Het plangebied maakt deel uit van de voormalige clarissenabdij van Beaulieu, waarvan de overblijfselen beschermd zijn als monument omwille van de artistieke waarde. Concreet situeert het plangebied zich ter hoogte van het voormalig gastenkwartier, vermoedelijk dateert dit deel van de abdij uit het tweede kwart van de 17de eeuw.

Tijdens het uitgevoerde onderzoek werd het vloerniveau in twee ruimtes van het voormalige gastenverblijf uitgebroken en 29cm verlaagd. Hierbij werden geen archeologisch relevante sporen en/of structuren aangetroffen. Er werd bijgevolg geen nieuwe kennis verzameld die de datering en/of de interpretatie van het onderzoeksgebied kunnen bijstellen. De resultaten van het vooronderzoek kunnen bijgevolg niet verder worden uitgebreid of bijgesteld. Ook voor de ruimere context van de clarissenabdij van Beaulieu is geen bijkomende kennis verzameld tijdens het onderzoek.

5.2 Aanwezigheid archeologisch erfgoed na het onderzoek

Tijdens het uitgraven van de nieuwe vloerniveaus werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen die eventueel gelinkt kunnen worden aan oudere bewoningsfasen. Indien er nog oudere bouwfasen (sporen en structuren) en/of archeologisch relevante niveaus aanwezig zouden zijn, worden deze niet verstoord door de geplande werkzaamheden. Bijgevolg blijven deze resten en niveaus naar aanleiding van de geplande ingrepen in situ behouden. Bij de nieuwe vloer zal onderaan een PE folie worden gelegd, die behoud in situ van eventueel dieper aanwezige archeologische resten mogelijk maakt. Voor het behoud in situ van deze resten en niveaus zijn bijgevolg geen bijkomende maatregelen nodig.

5.3 Beantwoording onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen dienen te worden beantwoord:

- Zijn oudere vloerniveaus, muurresten of andere sporen aanwezig onder het huidige vloerniveau? Wat is hun aard? Kunnen deze gefaseerd en gedateerd worden?
Er werden geen archeologisch relevante sporen of structuren aangetroffen tijdens het uitgevoerde onderzoek.
- Kunnen de verschillende bouwfasen gekoppeld worden aan historische bronnen?
Er werden geen archeologisch relevante sporen of structuren aangetroffen tijdens het uitgevoerde onderzoek. Eventueel oudere bouwfasen kunnen mogelijk op een dieper niveau nog wel aanwezig zijn. Ze zullen in-situ bewaard blijven na het aanbrengen van de nieuwe vloer.

6 Samenvatting

In kader van de verbouwingswerken aan het beschermd erfgoed van het gastenkwartier van de abdij van Beaulieu diende enkele bodemingrepen archeologisch te worden opgevolgd. De bodemingrepen omvatten het uitbreken en heraanleggen van het vloerniveau binnen enkele ruimtes binnen het beschermde pand.

De omgevingsvergunning voor de geplande werken was niet archeologienota-plichtig, maar de werken situeren zich wel binnen een beschermd monument, namelijk de abdij van Beaulieu (ID 10828). Om die reden diende een gedegen omgang met het archeologisch en bouwkundig erfgoed gegarandeerd te worden en werd bijgevolg archeologisch onderzoek uitgevoerd binnen het traject van een wetenschappelijke vraagstelling.

Tijdens het uitgevoerde onderzoek werden het uitbreken van de bestaande vloeren en het verdiepen tot op het nieuwe vloerniveau archeologisch begeleid. Hierbij kwamen geen archeologisch relevante sporen en structuren aangetroffen. Indien er nog oudere bouwfases (sporen en structuren) en/of archeologisch relevante niveaus aanwezig zouden zijn, werden deze niet verstoord bij de uitgevoerde werkzaamheden. Eventueel aanwezige archeologische resten en niveaus konden bijgevolg in situ behouden blijven.

7 Lijsten

7.1 Figurenlijst

Figuur 1: Kadasterplan t.t.v. de noodopgraving aan de abdijsite in 1990. 1: bewaard gebleven gebouwen van de abdij; 2: gereconstrueerd grondplan van de overige abdijgebouwen; 3: opgegraven gebouwenresten in de resp. zones I, II en III; 4: situering van de afvallaag.	5
Figuur 2: Doorsnede van de afvallaag. 1: afgravingen die de afvallaag gedeetelijk vernielden; 2: uitbraakspoor van de zgn. kloostermuur die de afvallaag doorsnijdt; 3: de afvallaag; 4: nivelleringslagen; 5: colluviumpakket met verspreide Romeinse archaeologica; 6: pleistoceen zand.	6
Figuur 3: Overzichtsfoto van het polygonale koor met drie steunberen tijdens het onderzoek van Ruben Willaert bvba in 2014	7
Figuur 4: Plan van de gelijkvloerse verdieping met ruimtenummering	9
Figuur 5: Overzichtsfoto van het vlak na verdieping in ruimte 0.6.	16
Figuur 6: Overzichtsfoto van het vlak na verdieping in ruimte 0.7.	16
Figuur 7: Uitgraafdiepte ter hoogte van de doorgang tussen ruimte 0.6 en 0.5.	17
Figuur 8: Weergave uitgraafdiepte in ruimte 0.7.	17

7.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 10.02.2023)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 10.02.2023)	2
Plan 3: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart (1:1; digitaal; 10.02.2023)	7
Plan 4: Weergave van de advieszones. (1:250; digitaal; 13.02.2023)	10
Plan 5: Weergave van de werkputten. (1:250; digitaal; 09.08.2023)	11
Plan 6: Weergave van het plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen en het GRB. (1:500; digitaal; 29.08.2023)	12
Plan 7: Weergave van de bodemkundige profielregistratie en de vlakhoogtes op het Digitaal Hoogtemodel (digitaal; 1:1; 31.08.2023)	14

7.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	4
Tabel 2: Schematische opbouw nieuwe vloer (totale dikte 29 cm):	9

8 Bibliografie

BONCQUET, T. et al., 2014. *Archeologisch onderzoek Abdij van Beaulieu (Wortegem-Petegem). Rapport 64.*, Sijsele.

CAI, 2023. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at:
<http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

VANDER CRUYSSSEN, M., 2023. *Bijlage bij de toelatingsaanvraag voor het uitvoeren van een archeologische opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen: Wortegem-Petegem, Beaulieu, Gent.*

DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN, 2023. Portaal. Available at:
<https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/>.

GEOPUNT VLAANDEREN, 2023. Catalogus. Available at:
<https://www.geopunt.be/catalogus>.

DE GROOTE, K., 1992. Het afval van de Rijke Klaren. Noodonderzoek in de voormalige abdij van Beaulieu te Petegem (gem. Wortegem-Petegem, prov. Oost-Vlaanderen). *Archeologie in Vlaanderen*1, II, pp.335-412.

DE GROOTE, K. & MOENS, J., 2002. Prospectieopgraving aan de westzijde van de kapelaanswoning van de Rijke Klarenabdij van Beaulieu te Petegem (Wortegem-Petegem) (O.-Vl.). *Archaeologia Mediaevalis*, 25, p.8.

---

9 Bijlagen

9.1 Bijlage I: Toelatingsaanvraag Wetenschappelijke vraagstelling (ID617).

9.2 Bijlage I: CASSIMAN A., Bouwhistorisch onderzoek voormalig gastenkwartier Abdij van Beaulieu te Petegem, 2022.